

1962 SENESİ TEOS KAZILARI HAKKINDA KISA RAPOR

Doç. Dr. Yusuf BOYSAL

Teos'da, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi adına kazı yapmak üzere Doç. Dr. Baki Öğün ile birlikte 1962 yılı Mayıs ayında Millî Eğitim Bakanlığına müracaat ederek gereken müsaadeyi aldık. Teos kazısının gerek müsaadesi gerekse diğer hususları ile ilgilenen Müzeler Genel Müdürü Sayın Rüstem Duyuran ile Fakültemiz Dekanı Sayın Prof. Dr. Mustafa Akdağ'a teşekkür etmek isteriz.

Seferihisar Kazasının Sığacık Köyü yakınında bulunan Teos, İon şehirlerinden bir tanesi olup antik devirde önemli rol oynamıştır. Buraya yapmış olduğumuz bir gezide, çeşitli yerlerde 7. yüzyıla kadar varan seramiğe bol raslamamız, bizi bu şehirde araştırma yapmaya sevketmiştir. Eski kaynaklarda adı sık sık geçen Teos şehrinde başlayan Fransızlara ait kazıların sonuca bağlanmamış oluşu da burada tekrar bir araştırma yapmayı gerekli kılıyordu.

Başkanlığımızda başlayan, giderleri Fakültemizin ayırdığı tahsisat ve Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğünün yapmış olduğu yardımlarla karşılanan Teos kazısının, 1962 yazında yapılan çalışmaları hakkında burada kısaca bilgi vereceğiz.

Temmuz 1 den 15 Ağustos'a kadar devam eden Teos kazısının ilk kampanyasına, yukarıda bahsedilen kazının esas üyelerinden başka, 5 öğrenci ve Fotoğrafçı Bay. M. Ali Döğenci de katılmıştır. Çalışmalarımızı yardımcılarıyla kolaylaştıran mahalli makamlara ve bilhassa Seferihisar

Kaymakamı Sayın Nurettin beye teşekkür ederiz.

Bu mevsim yapacağımız çalışmalar, Teos şehrinin çeşitli yerlerinde küçük çukurlar açarak eski iskân durumunu ve katların tabakalaşmasını anlamak amacını güdüyordu. Bu bakımdan, aşağıda görüleceği gibi, bir birinden oldukça aralıklı ve iskân toprağının kalın olması muhtemel yerleri seçmeye çalıştık.

- 1 — Agora'da A Çukuru
- 2 — Sur önü, B Çukuru
- 3 — Akropol'de C Çukuru
- 4 — Tapınak civarında D Çukuru
- 5 — Tiyatronun güney - batısında E Çukuru
- 6 — Nekropol çalışmaları

A Çukuru :

Teos'a yapmış olduğumuz bir gezide, Fransız hafirlerin agora olarak kabul ettikleri yerde, köylülerin kuyu için açtıkları çukurdan çıkan buluntular arasında İ. Ö. 600 yıllarına kadar varan seramik görmüştük. Teos kazılarına başlarken ilkin bu kısımda durumu kontrol etmek istedik ve 2X6 m. ölçüsünde bir çukur açtık. Takriben 1 m. kadar derine inince su çıktı ve çalışamaz hale geldik. Burada hakikaten Roma devrinden başlıyan ve 7. yüzyıla kadar varan buluntular ele geçti. Bunlar arasında terra sigilata parçaları ile Hellenistik devire ait Megara parçalarını zikredebiliriz. (Res. 1) de Roma devrine ait bir kandil görülmektedir.

Bunun üst kısmında, Yunus balığı üzeri-
ne oturan ve flüt çalan bir Eros tasvir
edilmiştir.

B Çukuru :

Şehir surunun tapınağın batı tarafı-
na raslıyan kısmının iç tarafında, hem ta-
bakaları ve hem de surun temel durumunu
kontrol maksadıyla küçük bir çukur aç-
tık. Surun temel seviyesine kadar olan
kısmında Hellenistik devir buluntula-
rı hâkim olmakla beraber 6. yüzyıla ka-
dar varan seramik de ele geçti. Bunlar
arasında Hellenistik devir kandilleri önem-
lidir. Sur temelinin ana kayaya ka-
dar takriben 0.80 m. lik kısmında 6.
yüzyıldan başlayarak Protogeometrik saf-
haya kadar buluntular tesbit edilmiştir.
Bu çukurda ,bilhassa yukarı seviyelerin,
surun inşası sırasında karışmış olduğu an-
laşılmıştır.

C Çukuru :

Akropol'deki iskân durumunu kontrol
maksadıyla burada bir sondaj yapmaya
karar verdik. Akropol'ün doğu-güney ya-
macında ve tiyatronun doğu tarafında ol-
mak üzere 5X8 m. ölçüsünde bir çukur
açtık. Çalışmamız esnasında burada hiç
duvara raslamadık ve 1 m. derinlikte ana
kayaya ulaştık. Esasen Akropolde ana ka-
yayı yer yer açıkta görmek de mümkündür.
Bu bakımdan burada derine giden
bir iskânı zaten beklemiyorduk.

Akropolde yapmış olduğumuz bu son-
dajda 7. yüzyıla kadar varan buluntular
ele geçti. Buna rağmen akropol'ün bu yüz-
yılıda iskân edilmiş olması şüphelidir. Fa-
kat burada İ. Ö. V. ve IV. yüzyıllar kuv-
vetli bir şekilde temsil edilmektedir. Hel-
lenistik devire ait buluntuların da dik-
kati çekecek kadar az olması hususu,
Teos'un diğer yerlerinde tesbit edilen kuv-
vetli Hellenistik devir iskânına bir tezat
teşkil etmektedir. Bu durumu esaslı bir

şekilde kontrol etmek amacıyla, Akro-
polde ilerde tekrar çalışmak arzusunda-
yız.

D Çukuru :

Tapınağın yanında ve sur duvarı tara-
fında, bakkal Necati Yarar'ın tarlasında
geniş bir çukur açmaya başladık. Buraya
yakın olan ve yukarda kısaca izahat ver-
diğimiz B Çukurunda protojeometrik de-
vire ait buluntuların önemli bir şekilde ele
geçmiş olmasından dolayı bu bölgede iskân
durumunu kontrol etmek istedik. Aynı
zamanda tapınak bölgesi olduğu için de,
hiç olmazsa geç devirlere ait önemli yapı-
ların bulunabileceğini tahmin ettik.

Burada aynı zamanda genişliğine bir
araştırma yapmak istediğimizden 20X40
m. ölçüsünde bir sahada çalışmaya başla-
dık. Takriben 50 cm den itibaren duvarlar
ve odalar gözükmeye başladı. Helle-
nistik devirde buranın önemli bir iskân-
na sahne olduğu, megara nevinden serami-
ğin bol miktarda ele geçmesinden anlaşıl-
dı. Bu mevsim çalışmalarımız sona
eriyor olduğu için burada daha derine
gitmedik.

E Çukuru :

Tiyatronun güneyinde arazi biraz yük-
sekçe olduğundan iskân katının derine
gitmiş olma ihtimalini düşünerek burada
bir çukur açtık. Tiyatroya 100 m kadar
mesafede olan ve bakkal Yusuf'un tarla-
sına isabet eden çukurda, hakikaten pro-
jeometriğe kadar bütün devirlerin bulun-
tuları ele geçti.

Satıhtan itibaren denizden 5.20 m ye
kadar buluntular karışık bir şekilde ele
gelmemekle beraber bu seviyede Roma
seramiğinin hâkim olduğunu gördük. 460-
420 cm seviyesinde ise Hellenistik devir
buluntuları ele geçti. IV. ve V. yüzyıllara
ait siyah glazürlü parçalar ise 460-420 sevi-
yesinde bulundular. Bu sebepten dolayı

bu seviyedeki duvarları klâsik safhanın duvarları olarak kabul ettik.

VI. yüzyıl çukurun batı tarafında ve daha ziyade kuzey-batı köşede vazih bir şekilde belli olan, takriben 3.80 m seviyesinde bir taban tesbit ettik ve bunun 7. yüzyıla son verdiğini kabul ettik. Bu tabanın üstünde, yanı oda I ve II nin içlerinde erken 6. asır buluntuları ele geçti. Bunlar arasında Rodos tarzında Doğu-Yunan buluntuları ile bazı skyphos parçaları zikredilmeye değer. Bazı yerleri küçük taşlarla döşeli olan bu tabanın alt kısmındaki durumu kontrol maksadıyla biraz kazınca bol miktarda 7. yüzyıl buluntuları ele geçti.

E çukurunun güney tarafı karışık bir durum arzetymekte ve şimdilik 6. yüzyıl seviyesinin altına kadar giden ve muhtemelen Hellenistik devirde kullanılmış olan genişçe bir kuyu (çöplük) bulunmaktadır.

E çukurunu bir uçtan öbür uca doğru kateden duvarın, 6. yüzyıldan itibaren yapılan tamir ve ilâvelerle çeşitli zamanlarda kullanılmış olduğu anlaşılmaktadır. Zira duvarda çeşitli işçilikler ve ilâvelerde istikamet farkları bariz bir şekilde görülmektedir.

Nekropol çalışmaları :

Teos şehrinin batı tarafında, deniz ile şehir arasında yer alan, sırt ve tepele- rin teşkil ettiği geniş sahanın çeşitli devir- lerde mezarlık olarak kullanılmış olduğu anlaşılmıştır. Bu sahada gezerken, üst kısımları açılmış olan pişmiş toprak lâhit ve parçalarına rasladık. Çeşitli yerlerde yaptığımız çalışmalarla bazı lâhitleri çıkarmak istedikse de yağmur sularından fazla müteessir oldukları için sağlam vaziyette çıkarmak mümkün olmadı. Esasen lâhitler arasında üzerinde süs taşıyan önemli eserlere raslamadık. Bu bakımdan bunları muayyen bir safhaya tarihlemek mümkün olmamaktadır.

Bu bölgede yaptığımız araştırmalarda mermerden bir torso ele geçirdik. İ. Ö. V. yüzyılın başına ait olan Kritios oğlamı ile hem zaman olabilecek bu eseri İzmir Arkeoloji Müzesine teslim ettik.

Bu mevsim çalışmalarımız esnasında bölgede tesbit edebildiğimiz mimari parçalar ile kitabeleri bir araya toplayarak bunların tahrip ve kaybolmalarını önlemiş bulunuyoruz.